

n é b i h

Termőföldről az asztalig

A szalmonella gyérítési programokkal kapcsolatos útmutatók

dr. Pállai Gerda- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal,
Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság, Járványügyi Osztály
2013. október 18.

Témakörök

- A szalmonella gyérítési programok előírásai
- A támogatási rendeletek 2013-as változásai
- A S. Stanley-vel kapcsolatos tudnivalók

A szalmonellákról általában

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- Gram negatív, pálcika alakú baktériumok
- Világszerte előfordulnak, 2400 szerotípus
- 3 csoportba sorolhatók:
 - Csak embert megbetegítő kórokozók (S. Typhi, S. Paratyphi)
 - Az egyes állatfajok typhusát okozó szerotípusok (S. Typhisuis – sertéstyphus, S.gallinarum, S.Pullorum – baromfityphus)
 - Az összes többi szerotípus, melyek zoonotikusak, általában enterális tünetekkel járó megbetegedést okoznak
- legtöbb humán fertőzés: Salmonella Enteritidis (S.E.), Salmonella Typhimurium (S.T.)

Előfordulási gyakoriság

- S.E. fertőzések - leggyakrabban fertőzött tojás, vagy brojler-hús (EFSA, 2010)
- S.T. fertőzések - fertőzött sertés-, brojler-, vagy szarvasmarhahús eredetű (EFSA, 2010)

A fertőződés kockázatának csökkentése

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- **Komplex szemlélet:** lefedi az élelmiszerlánc teljes vertikumát
 - Gyérítési programok előírásai az elsődleges termelésben
 - Élelmiszeripar számára előírt mikrobiológiai követelményrendszer
 - Megfelelő konyhatechnológia alkalmazása
- **Alapja:** ha az elsődleges termelés szintjén a fertőzöttségi ráta csökken → az alapanyagok szintjén is csökkeni fog

A szalmonella gyérítési programok

- Az Európai Parlament és a Tanács **2160/2003/EK** rendelete (2003. november 17.) a szalmonella és egyéb meghatározott, élelmiszerből származó zoonózis-kórokozók ellenőrzéséről – **alap rendelet**
- Az eljárási mód mindegyik hasznosítási irány esetében hasonló.

A szalmonella gyérítési programok szabályozása

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- A nemzeti védekezés metodikája az ún. Nemzeti Tervben kerül leírásra (NT)
- minden program ilyen Nemzeti Tervre épül
- A Nemzeti Terveket az EU fogadja el
- Felépítésük hasonló, de mindig az adott program sajátosságai szerepelnek benne
- később ezekre a tervekre épülnek az ún. társfinanszírozási tervek is

A szalmonella gyérítési programok szabályozása

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- **EU-val közös finanszírozás (társfinanszírozás)**
- 50%-os uniós támogatás
- Feltételek:
 - társfinanszírozási terv
 - hazai pénzügyi eszközök rendelkezésre állása
 - érvényes hazai jogi háttér
 - a program teljesítésének igazolása – jelentések, pénzügyi elszámolások

Hazai szabályozás

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- uniós és hazai jogszabályok
- hazai jogi szabályozás – megfelelés az EU-snak
- jogszabályi hierarchia: az uniós jogszabályok magasabban
- hazai jogszabály – 180/2009. FVM rendelet – az uniós jogszabályok végrehajtása
- a hazai jogszabály számos olyan területen is tartalmaz rendelkezést, melyet az uniós szabályozás nyitottan hagyott

Hazai szabályozás

- 2010. január 6-tól: 180/2009. (XII.29.) FVM rendelet ,
- meghatározza a programot:
 - tenyészállományokban,
 - tojóállományokban,
 - brojlerállományokban,
 - tenyészpulyka-állományokban,
 - hízópulyka-állományokban
- Útmutató:
 - gyakorlati munka segítése, részletes leírások (pl. mintavétel, eljárási szabályokra)

Hazai szabályozás - uniós jogszabályok

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- 2160/2003/EK - alap rendelet
- 200/2010/EK - tenyészállományok mentesítése
- 517/2011/EK - tojóállományok mentesítése
- 1177/2006/EK - védekezés egyedi módszerei
- 200/2012/EK - broilerállományok mentesítése
- 1237/2007/EK - tojásra vonatkozó szabályozás
- 589/2008/EK - tojásforgalmazás
- 598/2008/EK - ua. végrehajtási rendelete
- 617/2008/EK - keltetőtojások, naposcsibék -jelölés, forgalmazás
- 1190/2012/EK - pulyka-állományok mentesítése
- 199/2009/EK - zéró tolerancia - kistermelői kivétel
- 213/2009/EK - pulyka-program részletes terve, besorolás
- 2073/2005/EK - higiénias rendelet (termékek mikrobi.krit.)
- 853,854/2004/EK - szállítások, kísérőpapírok

Gallus gallus tenyészállományok

- Célkitűzés
 - 1003/2005/EK bizottsági rendelet: 2009 végére a kifejlett tenyészttyúk **maximum 1 %-a** lehet az öt fő szerotípus egyikével fertőzött (S.E., S.T., S.V., S.H., S.I.).
 - 200/2010/EK bizottsági rendelet: ugyanaz a továbbiakban
 - Program kezdete: 2007. január 1.

Gallus gallus tojóállományok

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- az előző év értékéhez viszonyított célok meghatározása, egészen addig, amíg az előfordulások gyakorisága 2% alá nem süllyed (1168/2006/EK rendelet).
- 517/2011/EK rendelet: maradt a célkitűzés.
- Program kezdete: 2008. január 1.

Gallus gallus brojlerállományok

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- 2005-2006. alaptanulmány
- közösségi szinten 23,7% fertőzöttség
- 646/2007/EK bizottsági rendelet: S.E és S.T fertőzött állományok arányát 1%-ra vagy az alá csökkenteni
- Program kezdete: 2009. január 1.
- 200/2012/EK rendelet: maradt a célkitűzés

Pulykaállományok

- 2006 -2007. - alaptanulmány
- Közösségi szinten: a tenyészpulyka-állományok 13,6%, hízópulyka-állományok 30,7%-a volt fertőzött.
- 584/2008/EK bizottsági rendelet: S.E. és S.T. fertőzött állományok arányát 1%-ra vagy az alá csökkenteni
- kezdés: 2010. január 1.
- 1190/2012/EK rendelet: maradt a célkitűzés

A programok társfinanszírozásával kapcsolatos változások

- 2012-ben:
 - 2011/807/EU Bizottsági végrehajtási határozat
 - jóváhagyott EU-s összeg: 2 000 000 EUR
 - társfinanszírozás mértéke:
 - hatósági mintavétel esetén: 0,5 EUR átalányösszeg
 - az egyéb költségek (vakcina, kárenyhítés, laboratóriumi vizsgálatok) esetében: 50 %
 - így a ténylegesen felhasználható keretösszeg az 53/2012. (VI. 19.) VM rendelet alapján 4 000 000 EUR volt
 - a keret kihasználtsága az előzetes becslések szerint szinte teljes volt

A programok társfinanszírozásával kapcsolatos változások

- 2013: jelentős változások
- 2012/761/EU Bizottsági végrehajtási határozat
 - az 50%-os társfinanszírozás alá csak a kárenyhítés tartozik (a korábbi éveknek megfelelő összeggel)
 - általányösszeget állapítottak meg a hatósági mintavétel költségein felül a vakcinázás és a laboratóriumi vizsgálatok esetében is
 - a keretet lényegesen csökkentették: 950 000 EUR

A programok társfinanszírozásával kapcsolatos változások

- 53/2012. (VI. 19.) FVM rendelet **utódrendelete (26/2013. (IV. 18.) VM rendelet:**
 - 1 510 000 EUR keretösszeg
 - Ebből a megyei igazgatóságok számára kárenyhítésre és vakcina támogatásra rendelkezésre álló összeg
1 470 000 EUR
 - az állattartók figyelmét fel kell hívni, hogy a vakcina beszerzésre fordítható támogatás az ötödére csökkent

A gyérítési programokkal eddig elért eredmények

Fertőzöttségi százalékok (releváns szerotípusok)	2010	2011	2012
Gallus gallus, tenyész	0,85	1,3	0,81
Gallus gallus, tojó	2,26	3,0	1,77
Gallus gallus, brojler	0,24	0,7	0,38
Meleagris gallopavo, tenyész	0	0,8	0
Meleagris gallopavo, hízó	0,19	0,3	0,25

A S. Stanley jelentősége

- Az EFSA jelentése alapján 2007 és 2011 között S. Stanley fertőzések sporadikusan fordultak elő az EU-ben, melyek általában köthetők voltak ázsiai utazásokhoz
- Ausztriában 2 kitörést jelentettek 2011-2012-ben, ahol a humán megbetegedések háttérében S. Stanley állt:
 - 2011 októberében a fertőzés forrása pulykahúsból készült kebab volt
 - 2012 augusztusában a fertőzés forrása burgonya-saláta volt, amely egy S. Stanley-vel fertőzött konyhai dolgozó készített
- Magyarországon 2012 június-júliusában jelentkezett tömeges megbetegedés egy nyári táborban (itt a fertőzés forrása pulykahúsból készült húsgolyó)
- 2013-ra több EU-s országból jelentettek S. Stanley eredetű megbetegedést
- A S. Stanley által előidézett szalmonellózis tüneteiben ill. lefolyásában nem különbözik az egyéb szerotípusok által előidézett megbetegedésektől

A S. Stanley szerotípus megjelenése hazai tenyészpulyka állományokban

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- Az érintett **tenyészállományra** vonatkozó adatok:
 - az érintett állományok **2010. június 8-án érkeztek** naposként (17628 db),
 - **5 ólba** lettek letelepítve az előnevelőben (izoláltan),
 - közvetlenül az előnevelőből való **áttelepítés után lett pozitív 4 légtér**,
 - **2011. január 17**-ei mintavétel eredménye lett először S. Stanley pozitív,
 - felvetődik, hogy esetleg egy **már meglévő, nem kimutatható mértékű** fertőzöttség került kimutatásra a beólaszással járó **stresszhatások** miatt
 - se a **betelepítés előtt** a környezeti mintából nem mutattak ki semmilyen Salmonella szerotípust a légtérben, se a **kitelepítés utániból**. Az azt követő tenyészállomány **minden mintavétele is S. Stanleyre negatív** lett.
 - a szalmonellásnak bizonyult állományt **nem gyógykezelték**
 - az állományt **2011. július 25-én** vágták ki, nem a fertőzöttség felszámolása miatt, hanem mert befejezte a termelést
 - **azonnal értesítették az osztrák partnert** (a 2011. január 17-i eredmény után), megállapodásuk van a keltetővel: csak S.E/S.T mentes tojást fogadnak be, viszont ha van egyéb szerotípus, arról **tájékoztatni kell a keltetőt** valamint fel kell tüntetni a szállítódobozon

A S. Stanley szerotípus megjelenése hazai hízópulyka állományokban

- a szerotípus hízópulyka állományban 2011. március 16-án jelent meg először, 2011-ben és 2012-ben is határozott terjedést mutatott az ország hízópulyka állományaiban
- 2012-ben az NRL 24 hízópulyka állományból izolált S. Stanley-t
- jelentős a koncentráció: a fertőzött állatok 80%-a 4 állományban található
- 2013-ban a S. Stanley fertőzöttség a brojler csirke állományokban is megjelent
- A 2013 féléves adatok alapján a hízópulyka állományok közel 7 %-a fertőzött S. Stanleyvel

Köszönöm a figyelmet!

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

